

**OSNOVNA ŠOLA Ivana Cankarja Ljutomer
Podružnica Cvetka Golarja**

**Inovacijski projekt: TO ZMOREM TUDI JAZ –
ŽIVETI TRAJNOSTNO**

Vodja projekta: Vida Klun, svetnica

Člani: Alenka Tancoš, mentorica
Mateja Štefanec, mentorica
Marjetka Vidovič, mentorica
Maja Rajh, mentorica
Marina Gracin, svetovalka
Srečko Štuhec, svetovalec
Metka Sobočan Sarjaš, mentorica
Robi Stajnko
Brigita Čeh
Natalija Šparakl, svetovalka
Nelica Petek, mentorica

Konzulentka: Sonja Dobravc, Zavod RS za šolstvo
Ljubljana, OE Celje

Ravnateljica: Darja Kosič Auer

- ⦿ Ni nam vseeno, kako ravnamo z Zemljo, ki je naš dom. Zato je čas, da pričnemo razmišljati, kako bivamo, kako želimo bivati in kakšno zapuščino želimo zapustiti prihodnjim rodovom.
- ⦿ Odločiti se moramo, ali se želimo odzivati na izzive sodobnega sveta ali želimo ostati le nemi opazovalci.

Če se želimo odzvati na izzive, **moramo začeti iskati nove poti in oblikovati nova znanja in veščine, razvijati kritično in ekosistemsko mišljenje, spreminjati utrjene vzorce vedenja in razviti sistem stališč in vrednot ter življenjskih navad, ki sprožijo spremembe v našem vedenju.**

Problemsko stanje

Z izvajanjem projekta se šola odziva na družbene spremembe v okolju in hkrati opozarja na neenakopravno obravnavo in položaj učencev s posebnimi potrebami, njihovo vključevanje v izobraževanje, usposabljanje in zaposlovanje ter njihovo socialno vključenost v okolje.

Strateška razvojna strategija Slovenije ima cilj ustvariti pogoje za celovit razvoj zmožnosti vseh ljudi, tudi prikrajšanih skupin, torej tudi učencev s posebnimi potrebami, kar pa se v praksi prepočasi uresničuje.

Šola in društvo RAST si zato skupaj s širšo družbeno skupnostjo prizadevata za ustanovitev delovnega centra, v katerega bi se po končanem izobraževanju vključevali učenci s posebnimi potrebami.

Teoretična osvetlitev problema

- Na področju vzgoje in izobraževanja nastajajo nove prakse, ki imajo pomembno vlogo pri oblikovanju spodbudnega in odprtega učnega okolja.
- Eno izmed oblik posodabljanja pedagoške prakse predstavljajo inovacijski projekti, ki jih šole izvajamo v partnerskem odnosu z Zavodom RS za šolstvo.
- **IP: TO ZMOREM TUDI JAZ- ŽIVETI TRAJNOSTNO** pomeni nadgradnjo projekta **UDEJANJANJE NAČEL VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA – PODALJŠANJE IZOBRAŽEVANJA ZA UČENCE S POSEBNIMI POREBAMI** in razvijanje koncepta vseživljenjskega učenja.
- V vzgoji in izobraževanju se uveljavlja **HOLISTIČNA** strategija in sinergija vrednot, ki človeka razume kot celostno bitje, poudarja vseživljenjsko učenje in izobraževanje ter predstavlja korekturo trenutnemu sistemu izobraževanja.
- Poudarja notranjo motivacijo, ki je usmerjena na pot za doseg cilja in v reševanju problemov vidi izziv.

Teoretična osvetlitev problema

- ⦿ **Naloga šole je, da zunanjo motivacijo pretvori v notranjo motivacijo. Takšna preobrazba pa zahteva učljivost posebne vrste, ki ni zgolj kognitivne narave.**
- ⦿ **Gardner (1983) govori, da obstaja spekter multiplih inteligentnosti, vključujoč sedem glavnih. Le - te vključujejo vodenje, sposobnost negovanja medosebnih odnosov in prijateljstva, sposobnost reševanja konfliktov ter socialne analize (t.j. kompetence).**
- ⦿ **Vseživljenjsko izobraževanje in učenje je kontinuiran proces evalvacije izkušenj, spretnosti ter spoznanj iz neposrednih izkušenj.**

Teoretična osvetlitev problema

- Da je učenje učinkovitejše, je potrebno, da se med seboj prepletajo različni izobraževalni kanali: formalni, neformalni in izkustveni.
- Medpredmetno povezovanje je eden od pomembnih pogledov na sodobni pristop k učenju in pomeni poglobljeno in sistematično načrtovanje skupnih ciljev učenja, povezovanje znanj, vsebin, procesov in spretnosti.
- Pomembna didaktična komponenta celostnega pristopa je sodelovalno učenje, kjer interakcija med učenci omogoča boljši uspeh na kognitivnem in socialno – čustvenem področju.
- Koncept vseživljenjskega odprtega učenja daje šolam možnost vključevanja TR v šolski kurikulum in je usmerjeno v okolje kot naravni, družbeni in kulturni prostor.

Cilji projekta:

- Vključitev vsebin trajnostnega razvoja v učni načrt in LDN (v obvezni program, specialno pedagoške dejavnosti, razširjen program in v izven šolske dejavnosti).
- Spodbujanje učencev, učiteljev, staršev in širše skupnosti za razvoj kompetenc za TR.
- Ustanovitev društva RAST, ki deluje v javnem interesu in je namenjeno izboljšanju socialnega položaja, lažšanju psihosocialnih stisk in težav ter ustvarjanju možnosti za čim bolj kakovostno in samostojno življenje oseb s posebnimi potrebami.
- Skrb za šolski EKO vrt, ki učencem predstavlja učilnico na prostem, kjer učenci pridobivajo vseživljenjska znanja in se usposablajo živeti trajnostno (samooskrbno).

Raziskovalno vprašanje:

Kako za učence s posebnimi potrebami razviti model odprtega vseživljenjskega učnega okolja, s katerim bomo razvijali:

- vseživljenjsko,
- izkustveno učenje in
- znanje ter
- s tem razvoj kompetenc trajnostnega razvoja?

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so bili doseženi posamezni cilji projekta

- Učitelji so pregledali UN in jih dopolnili s ključnimi področji trajnostnega razvoja (okoljsko, socialno, kulturno, etnično in gospodarsko okolje).
- Medpredmetno so povezovali cilje, vsebine, dejavnosti, predmete, predmetna področja, znanja.
- Z vključevanjem socialnega in čustvenega opismenjevanja so spodbujali razvoj socialnih in čustvenih kompetenc.
- Učitelji so pri učenju uporabljali inovativne strategije poučevanja (projektno delo, problemski pouk, terensko delo, delo v učni kuhinji, na vrtu, izdelava referata, plakata idr.)

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo v kolikšni meri so bili doseženi posamezni cilji projekta

- **Z aktivnimi oblikami in metodami dela so pri učencih razvijali funkcionalna znanja, kritično in ekosistemsko mišljenje in tako vplivali na oblikovanje pozitivnih stališč, vrednot in življenjskih navad.**
- **Znanja so učenci pridobivali v različnih življenjskih situacijah.**
- **Učenje je postalo vse bolj individualni proces, ki zahteva lastni napor in trud posameznika. Učenec se uči z lastno aktivnostjo, odkrivanjem, poskušanjem, izkušnjo, ki mu zagotavlja v vseh fazah učenja aktivno vlogo, večjo motivacijo in trajnejše znanje.**

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo v kolikšni meri so bili doseženi posamezni cilji projekta

- **Vzgojno – izobraževalno delo je prilagojeno učencem s posebnimi potrebami, kjer je pri načrtovanju in izvedbi pouka potrebno izhajati iz otrokovih potreb, otrokovih posebnih potreb, močnih področij in interesov. Vsak učenec ima svoj individualiziran program, svoj osebni kurikulum.**
- **V življenje in delo šole so se vključevali starši in člani širše skupnosti, ki si skupaj s člani društva RAST prizadevajo za ustanovitev delovnega centra za osebe s posebnimi potrebami, kamor bi se pokončanem izobraževanju lahko vključile osebe s posebnimi potrebami.**

Obdelava podatkov

- Uporabili smo metodo **akcijskega raziskovanja**.
- **Tehnike in pripomočki:** spin analiza, opazovanje, razgovor, dnevnik, anketni vprašalnik, poročilo, priprava, izdelava plakata, terensko delo, avdio in video posnetki, dokumentacija, dnevnik, refleksija, evalvacija.
- **Metoda obdelave podatkov:** kvalitativna analiza.

UGOTOVITVE IN SPOZNANJA

IP izvajamo kot nadgradnjo šolskega modela vseživljenjskega odprtega učnega okolja, ki predstavlja sodobnejšo obliko poučevanja in učenja, ki jo uresničujemo z implementacijo ciljev, vsebin in dejavnosti trajnostnega razvoja v šolski kurikulum z medpredmetnim povezovanjem in vseživljenjskim učenjem.

Medpredmetne povezave vključujejo sorodne pojme, vsebine, znanja aktivnosti in procesna znanja, kar učencem omogoča prenos miselnih strategij, ki jih lahko uporabljajo za reševanje problemov pri različnih predmetih in situacijah.

Kot pomembna didaktična komponenta se uveljavlja sodelovalno učenje, ki vključuje etiko sooblikovanja, sodelovanja, pridruženosti in soodvisnosti.

UGOTOVITVE IN SPOZNANJA

V vzgojno – izobraževalno delo smo uvajali metode in oblike učenja, ki omogočajo aktivno vlogo učenca.

Skozi proces izkustvenega učenja so učenci gradili spretnosti, spoznanja in znanja iz neposrednih izkušenj, samo izkustveno učenje pa je pri učencih spodbudilo spremembe v osebnih sodbah, čustvih, spoznanjih, spretnostih, ki so značilne za posameznika in njegovo življenje.

V projektu je presežen okvir formalnega izobraževanja.

Najpogostejša oblika dela je bilo sodelovalno učenje, ki je vplivalo na kvaliteto medsebojnih odnosov med učenci ter učenci in učitelji.

Delo v skupini je bilo zabavnejše, vsak je po svojih sposobnostih, znanju in interesih prispeval k celoti opravljenega dela. Naučili so se bolje organizirati, razvili odgovornost za dobro opravljeno delo. Postali so bolj komunikativni in samozavestni. Sledili so ciljem skupine in tudi osebnim ciljem in tako razvijali odgovorno vedenje.

UGOTOVITVE IN SPOZNANJA

Posebej so jih pritegnile **praktične dejavnosti**. Izdelali so hotel za žuželke, koše za smeti, nabrali zelišča in pripravili namaz, zapisali recept, pripravili obrok, konzervirali zelenjavo in sadje, pripravili ozimnico idr.

Šolski permakulturni vrt je postal **učilnica na prostem**. Ob šoli so nastale številne gredice, žuželjči hotel, nastaja sadovnjak, saj so učenci skupaj s člani društva RAST in sadjarjem ob šoli posadili sadno drevje in jagodičevje.

Učenci zadovoljno pripovedujejo, kako v domačem okolju nastane greda, kjer posadijo jagode, posejejo solato, uredijo zeliščno gredo, pripravijo zajtrk, poučijo starše o ločenem zbiranju odpadkov, varčevanju z vodo in električno energijo... Učenje je postalo zanimivo in zabavno, znanje pa uporabnejše.

Povečala se je motivacija in odgovornost.

UGOTOVITVE IN SPOZNANJA

Povečalo se je **samostojno delo učencev**, učitelj je organizator učenja, učenec ima aktivno vlogo v vseh fazah učenja. Tako pridobljeno znanje je trajnejše, vložen napor odtehta zadovoljstvo, ki se oblikuje ob kooperativnem delu skupine.

Povečala se je **avtonomija učitelja**. Učitelj soustvarja novo filozofijo poučevanja, ki zahteva dobro poznavanje samega predmeta, timsko delo učiteljev, usklajevanje in razvija lastno ustvarjalnost. Takšen način dela omogoča učitelju individualni pristop.

Šola je tako postala bolj odprta, koristna in “uporabna”. V njej učenci pridobivajo funkcionalna, vseživljenjska znanja, ki jih bodo uporabili tudi kasneje v življenju.

V projekt se vključujejo starši, zunanji sodelavci in širša družbena skupnost kar razvija in krepi **medgeneracijsko sodelovanje in vizijo inkluzije**.

“Projekt predstavlja sodoben pristop, samo izvajanje učenja in poučevanja ter spremembe v oblikah in metodah dela pa učence motivirajo k osebnim odločitvam in spremembah v vedenju in življenjskem slogu.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

- Inovacijski projekt sledi principom sodobne šole, ki vzgaja in izobražuje za trajnostni razvoj. Učenci pridobivajo nova funkcionalna, vseživljenjska znanja, ki jih bodo potrebovali v prihodnosti.
- V projekt se vključujejo tudi starši, ki se izobražujejo za trajnostno ravnanje. Sodelovanje s staršev s šolo se je povečalo in razširilo, saj se vključujejo tudi cele družine.
- V projekt se vključujejo tudi člani širše družbene skupnosti, ki se udeležujejo izobraževanj, delavnic idr. in se tako izobražujejo in usposablajo za trajnostno vedenje in ravnanje.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

- Z vključevanjem članov širše družbene skupnosti v življenje in delo šole razvijamo vizijo inkluzije in medgeneracijsko sodelovanje.
- Člani društva RAST si prizadevajo ustanoviti zaposlitveni center, v katerega bi se vključevali učenci s posebnimi potrebami in se tako zaposlovali v domačem okolju. Zaposlitveni center se bo predvidoma ustanovil do konca leta 2016.

Širjenje novosti

IP predstavlja model dela vključevanja trajnostnega razvoja v šolski kurikulum. Usmerjeno je v okolje kot naravni, družbeni, socialni, gospodarski in kulturni prostor in ga je mogoče (tudi ob določenih prilagoditvah) izvajati v vzgojno – izobraževalnih in drugih inštitucijah.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Skozi implementacijo šolskega kurikula z vsebinami trajnostnega razvoja smo razvili model odprtega vseživljenjskega učnega okolja, kjer smo pridobili učitelji in ostali strokovni delavci nova znanja in izkušnje, ki jih lahko v obliki delavnic, izobraževanj in usposabljanj prenesemo v širši šolski prostor in družbeno okolje.

Zapisala Vida Klun, univ. dipl. psih.